

MTÜ Eesti Erametsaliit

Mustamäe tee 50

10621 Tallinn

erametsaliit@erametsaliit.ee

www.erametsaliit.ee

Marko Pomerants
minister
Keskkonnaministeerium
marko.pomerants@envir.ee
keskkonnaministeerium@envir.ee

Eesti Erametsaliidu ettepanekud looduskaitseaduse muutmiseks

Meie 16.10.2016 kiri nr 22/16

Lugupeetud minister

Olete esitanud kooskõlastamiseks looduskaitseaduse (edaspidi LKS) muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse (VTK). Käesolevaga esitab Eesti Erametsaliit (edaspidi EEML) ettepanekud kavatsuse täiendamiseks, keskendudes eelkõige probleemide kirjeldamisele, mis vajavad lahendamist ja millele oleme korduvalt tähelepanu juhtinud. Lisaks esitame mõningased täpsustused VTK-s toodule.

VTK-s puudub täielikult käsitus, kuidas viia LKS põhiseadusega kooskõlla. Vastuolule põhiseadusega viitas ka õiguskantsler oma 07.09.2016.a. ettepanekus. Looduskaitseadus ei ole kooskõlas põhiseaduse § 32-ga, mis sätestab, et omandit võib omaniku nõusolekuta võõrandada ainult seaduses ettenähtud juhtudel ja üldistes huvides õiglase ja kohese hüvituse eest.

Lähtuvalt LKS-i §-is 1 sätestatud looduskaitse eesmärkidest toetame kehtiva looduskaitseaduse sätete muutmist selliselt, et need aitaks ellu viia järgmisi tõhusa looduskaitse põhimõtteid:

1. maaomanik on senisest paremini kaasatud looduskaitse piirangute kavandamise;
2. toimib piirangute õiglane ja kohene hüvitamine;
3. loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepanek esitatakse kontrollitud liigiandmete põhjal;
4. mittevajalikud piirangud kaotatakse kiirelt ja läbipaistva protsessi alusel;
5. rakendatavad meetmed looduse kaitsmisel on efektiivsed ja nende rakendamine on tagatud.

Märgime, et senisest parem kaasamine oleks võimalik viisil, et omanikule tehtaks kättesaadavaks (nt portaali www.eesti.ee kaudu) tema kinnistutega seotud looduskaitse inventuuride info, loodusobjekti kaitse alla võtmise kõik ettepanekud, menetletavad ja vastuvõetud planeeringud, kaitsealuste liikide elu ja kasvukohtade info ja kavandatavate kaitsealade info (sh põhjendused konkreetse kinnitu kaitse osas) ja kaitstavate loodusobjektide seirete ja vaatluste info. Sama keskkonna kaudu saaks omanik esitada kaitseala moodustamise etapis oma ettepanekuid piirangute, kaitseala piiride ja soovitava hüvitise või

MTÜ Eesti Erametsaliit

Mustamäe tee 50

10621 Tallinn

erametsaliit@erametsaliit.ee

www.erametsaliit.ee

võõrandamissoovi osas. Nimetatud info oleks lähteinfo ka piirangutega seotud eelarveliste vahendite kavandamisel. Vastava teabe kättesaadavus tuleks reguleerida seadusega. Eeldatavalt peaks ettepanud praktika oluliselt vähendama ka riigi halduskoormust, kus täna riik peab kõigile kinnistu omanikele saatma tähtidud kirjaga teated kaitse alla võtmise menetluse algatamisest ja kaitse alla võtmisest.

Tuginedes põhiseaduse §-ile 12 (isikute võrdse kohtlemise tagamiseks), tuleb täpsemalt reguleerida ka Natura 2000 alast välja jäävate looduskaitsete piirangute hüvitamise kord, sh tähtjad, mille jooksul riik on kohustatud hüvitised välja maksma. Tagamaks ametkonna huvi menetleda taotlusi efektiivselt, tuleb kehtestada intressid kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja omandamise tähtaegade ületamisel. Tuleb määrata tähtaeg, mille jooksul riik peab läbi viima menetluse kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja omandamiseks. Peame oluliseks muuta looduskaitseaduse sätet, mis määratleb kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja omandamise praktika lähtuvalt riigieelarves planeeritud mahust ja taotluste järjekorrast. Peame sellist hüvitamise „kitsendamist“ põhiseadusega vastuolus olevaks nii nagu seda on pidanud ka õiguskantsler.

Teeme ettepaneku täpsustada protsessi, sh tähtaegu, mille alusel toimub „looduskaitseleht vahetamise“ ala väljaarvamine kaitsealast või piirangute leevendamine. See on oluline tõhusa looduskaitse korraldamiseks – piirangud peavad muutuma lähtuvalt muutunud keskkonnast ja reaalsest olukorrast ning olema kooskõlas kaitse eesmärkidega. Näiteks pole põhjendatud hoida range kaitse all aastakümneid tühjana olnud pesapaiku või neid elupaiku, mida teadliku majandamisega saab oluliselt tõhusamalt rakendada liigi- või maastikukaitse eesmärkidel. Hetkel kehtiva LKS-i § 13 sätestab kaitse alla võtmise otsuse tühistamise üldiselt, viidates vaid paragrahvides 8 ja 9 sätestatule, mis peaaugjalikult sobib siiski kaitse alla võtmise menetlemiseks.

Eeltulenevast lähtuvalt teeme ettepanekud muuta looduskaitseaduse sätteid:

1. Muuta LKS-i § 8 lg 6: „Kui on esitatud loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepanek või algatatud kaitse alla võtmise menetlus käesoleva seaduse § 9 lõike 1 tähenduses, siis on haldusorganil, kellele on esitatud taotlus muu haldusakti andmiseks, mis võib mõjutada ettepanekus nimetatud loodusobjekti seisundit, õigus peatada haldusakti andmise menetlus. Haldusakti andmise menetlus peatatakse kuni loodusobjekti kaitse alla võtmise või kaitse alla võtmisest keeldumise otsuse tegemiseni, kuid mitte kauemaks kui 28 kuuks kaitse alla võtmise menetluse ettepaneku tegemisest või kaitse alla võtmise menetluse algatamisest“
2. Lisada LKS-i § 8 lg 7: „*Kaitse alla võtmise algataja korraldab kaitse alla võtmise ettepaneku, kaitse alla võtmise põhjendatuse ja kavandatavate piirangute otstarbekuse ekspertiisi ning otsuse kaitse alla võtmise menetluse tagasilükkamisest või algatamisest teatavaks tegemise kinnistu omanikule keskkonna www.eesti.ee kaudu isikutele, kes on*

MTÜ Eesti Erametsaliit

Mustamäe tee 50

10621 Tallinn

erametsaliit@erametsaliit.ee

www.erametsaliit.ee

aktiveerinud riigiportaalis oma @eesti.ee aadressi või rakendab muid meetmeid kinnistu omaniku teavitamiseks.“

3. Muuta LKS-i § 9 lg 5 ja sõnastada see järgnevalt: *„Kaitse alla võtmise menetluse läbiviija saadab loodusobjekti asukoha kohalikule omavalitsusele ja kinnisasja omanikule käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud andmetega teate tähtkirjaga või teeb nimetatud andmed kättesaadavaks keskkonna www.eesti.ee kaudu isikutele, kes on aktiveerinud riigiportaalis oma @eesti.ee aadressi või rakendab muid meetmeid kinnistu omaniku teavitamiseks.“*
4. Lisada LKS § 9 lg 13 „Haldusmenetlus loodusobjekti kaitse alla võtmiseks või kaitse alla võtmisest keeldumisel tuleb läbi viia 28 kuu jooksul pärast loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepaneku esitamist või kaitse alla võtmise menetluse algatamist.
5. Muuta LKS-i § 13 lg 1 ja sõnastada see järgnevalt: *„Kaitse alla võtmise otsus tunnistatakse kehtetuks või piiranguid leevendatakse, kui ala looduskaitseline objekt on hävinud või selle väärtus oluliselt vähenenud või piirangud ei vasta kaitse eesmärgile või kui piirangud takistavad avaliku huvi seisukohast olulisema eesmärgi saavutamist. Kaitstava loodusobjekti tüübi, kaitse eesmärgi või välispiiri muutmisele või kaitse-eeskirjas märgitud piirangute või loodusobjektiga seotud kohustuste ulatuse olulisele muutmisele või kehtetuks tunnistamisele kohaldatakse käesoleva seaduse §-des 8 ja 9 sätestatud.“* Lisada LKS-i § 25²: *„Kinnistul läbiviidud riikliku keskkonnaseire elusloodust puudutavad seireandmed teeb seire teostaja teatavaks kinnistu omanikule keskkonna www.eesti.ee kaudu isikutele, kes on aktiveerinud riigiportaalis oma @eesti.ee aadressi või rakendab muid meetmeid kinnistu omaniku teavitamiseks.“*
6. Muuta LKS-i § 20 lg 1³ ja sõnastada see järgnevalt: *„Kogu kinnisasja võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada juhul, kui:*
 - 6.1.kinnisasja kaitsealale või hoiualale ulatuv osa on suurem kui üks kolmandik kinnisasja kogupindalast või
 - 6.2.kinnisasja hõlmab otseselt I kaitsekategooria liigi püsielupaik või kaitstava looduse üksikobjekti piiranguvöönd või
 - 6.3.kinnisasja kaitsealale või hoiualale ulatava osa piirangutel on oluline püsiv negatiivne mõju kogu kinnistu edasisele kasutamisele.¹“
7. Muuta LKS-i § 20 lg 2 ja sõnastada see järgnevalt: *„Kinnisasja omandamise ettepaneku tegemise õigus on kinnisasja omanikul, kaitstava loodusobjekti valitsejal või valdkonna eest vastutaval ministril. Kinnisasja omandamise algatamise ning omandamise otsustab valdkonna eest vastutav minister. Kinnisasja omandamisega seotud kulud kannab riik.“*
8. Muuta LKS-i § 20 lg 4 ja sõnastada see järgnevalt: *„Kinnisasja omandamine otsustatakse 60 päeva jooksul avalduse laekumisest, kui ei esine mõjuvaid põhjusi menetluse pikendamiseks. Kinnisasja omandamise tasu tuleb välja maksta 90 päeva jooksul pärast omandamise otsustamist. Tähtajaks maksmata tasule kohaldub viivis 0,06% päevas.*

¹ Võib olla seotud juurdepääsuga, otstarbeka majandamisega (ühiku kulud kasvavad seoses pindala vähenemise niivõrd, et allesjääva kinnistu majandamine pole otstarbekas, sihtkaitsevööndi veereziimi muutusest või metsakahjustuste levikust tulenev negatiivne mõju)

MTÜ Eesti Erametsaliit

Mustamäe tee 50

10621 Tallinn

erametsaliit@erametsaliit.ee

www.erametsaliit.ee

9. Muuta LKS-i § 24 lg 4 ja sõnastada see järgnevalt: „*Kaitsekohustuse teatis antakse üle allkirja vastu või saadetakse tähtkirjaga või tehakse teatavaks kinnistu omanikule keskkonna www.eesti.ee kaudu isikutele, kes on aktiveerinud riigiportaalis oma @eesti.ee aadressi või rakendatakse muud meetmeid kinnistu omaniku teavitamiseks.*“
10. Muuta LKS § 37 lg 1 p 2 ja sõnastada see järgnevalt: „*üle kümne hektari suurusel järvel ja veehoidlal ning üle 25 ruutkilomeetri suuruse valgalaga jõel, ojal, maaparandussüsteemi eesvoolul 100 meetrit, välja arvatud jõe, oja, maaparandussüsteemi eesvoolu ülemjooksu alal, kus valgala jääb alla 25 km².*“
11. Muuta LKS § 37 lg 1 p 3 ja sõnastada see järgnevalt: „*allikal ning kuni kümne hektari suurusel järvel ja veehoidlal ning kuni 25 ruutkilomeetri suuruse valgalaga jõel, ojal, maaparandussüsteemi eesvoolul, ning suurema kui 25 ruutkilomeetrise suuruse valgalaga jõe, oja, maaparandussüsteemi eesvoolu ülemjooksu valgalal, kus valgala pind jääb alla 25 ruutkilomeetri, 50 meetrit.*“

Punktides 10. ja 11. esitatud muudatusettepanekute esitamine on ajendatud EEML poolt 28.09.2016 Keskkonnaministeeriumile esitatud ettepanekutest veeseaduse muutmise seaduse eelnõusse. Taotleme neid muudatusi, kuna leiame, et üle 25 km² suuruse valgalaga vooluveekogude ülemjooksudel on vooluveekogu lätte üle otsustamine tihtipeale meelevaldne. Kalda või ranna piiranguvööndi laiema kui 50 m laiuse kaitsevööndi rakendamine alla 25 km² suurusel osal, vooluveekogude ülemjooksudel, on ebaõiglane ja kaasaegseid infotehnoloogilisi võimalusi arvestades põhjendamatu.

Lisaks eelpool toodule:

1. ei toeta Eesti Erametsaliit absoluutset piirangut kodumaiste liikide tehiskeskkonnas pidamisele.
2. Peame oluliseks, et maaomanikku teavitatakse elektroonselt koheselt igasugustest looduskaitse tegevustest (sh kaitsealuste liikide avastamisest) tema maal. Kaitsealuste liikide avastamisel ja registrisse kandmisel on maaomanikul õigus veenduda nende liikide olemasolus ja kaitse alla võtjal on kohustus edastada maaomanikule koordinaadid või tõestada muul viisil kaitsealuste liikide olemasolu. Kaitsealuse loodusobjekti keskkonnaregistrisse kandmisest tuleb koheselt kirjalikult maaomanikku teavitada ja siin ei oma tähtsust, kas tegu on I või II kategooriaga. Vastuvõetamatu on VTK-s kavandatud lahendus, et II kaitsekategooria liikide kasvukohtade/elupaikade avalikustamine massiteabevahendites, kuna sellisel juhul ei ole tagatud maaomaniku informeerimine tema maal asuvast kaitstavast loodusobjektist. Oleme nõus, et maaomanikule kehtestatakse piirangud 1. kategooria liikide info edastamiseks teistele isikutele.
3. Oleme seisukohal, et riik peab hüvitama kõik kulud, mis on tekkinud seoses sellega, kui maaomanikku ei ole õigeaegselt informeeritud kaitsealuste liikide olemasolust (näiteks on ehitatud tee kinnistule, mille vajadus muutub vähetähtsaks pärast kaitsealuste liikidega seotud piirangute kehtestamist või on kavandatud raie ja mille teostamine kavandatud kujul muutub võimatuks jms)

MTÜ Eesti Erametsaliit

Mustamäe tee 50

10621 Tallinn

erametsaliit@erametsaliit.ee

www.erametsaliit.ee

4. LKS § 17 lõigetes 3 ja 4 nimetatud tegevuste tegemisel (loodusliku metsa- ja sookoosluse taastamiseks vajalikud tegevused, nagu kraavide sulgemine, häilude rajamine ja maapinna mineraliseerumine või vaadete avamiseks vajalikuks tegevuseks raied) tuleb riigil hüvitada maaomanikule õiglaselt ja koheselt tekkinud kahju ja saamata jäänud tulu.
5. Keskkonnaregistrist tuleb kustutada kanded, mis ei vasta tõele. Kui pesa on hävinenud ja pesapuu on ka pikali kukkunud, siis tuleb see koheselt ka keskkonnaregistrist maha võtta. Põhjendus, et mets võib olla potentsiaalne pesapaik linnule tulevikus ei ole tõsiselt võetav põhjendus, kui ükski kaitstav objekt seda tegelikult ei kasuta.
6. Ebamõistlik ja põhjendamatult suurt halduskoormust tekitav on kavatsus, et 0–20 m2 ehitisealuse pinnaga ja kuni 5 m kõrge hoone, mis ei nõua ehitusseadustiku järgi ehitusteatist on vaja kooskõlastada Keskkonnaametiga. 1-2 juhtumi vältimiseks aastas soovib riik kohustada hoiualade maaomanikke (eraomandis on 46248 ha hoiualade maad) küsima hoiuala valitseja nõusolekut tegevusteks, milleks seni pole teavitamist vajalikuks peetud. Väga paljude maaomanike koormamine teavitamisega selleks, et hoida ära kuni 2 juhtumit aastas, on selgelt ebaproportsionaalne meede, mis kasvatab nii maaomanikele kui ka keskkonnaametnikele langevat asjaajamiskoormust.
7. VTK- nähakse lahendusena ette nõue, et edaspidi saaks kaitse alla võtmise ettepaneku esitada liigiandmete põhjal, mis on juba kantud keskkonnaregistrisse. Õiguskindluse seisukohast ei ole kuidagi põhjendatud siduda seadusega igapähele antud õiguse kasutamine andmete registrisse kandmisega. Oleme seisukohal, et riigil on niikuinii kohustus kontrollida, kas isiku esitatud teave ohustatud liikide esinemise osas on tõene, sest liikide kaitse tagamiseks on vaja teada, kus neid liike leidub.

Eesti Erametsaliit on valmis esitatud ettepanekuid täpsemalt selgitama nii kirjalikult kui arutelu vormis. Märkime seejuures, et meie ettepanekud ei kajasta üht olulist valdkonda – vabatahtlikku looduskaitset ja selle rahastamist, mida peame Eesti looduskaitse edasise arengu seisukohast äärmiselt oluliseks ja milleks oleks vajalik esmalt kokku leppida selle põhikontseptsioon. „Pisiremondina“ oleks selles valdkonnas võimalik aga täiendada LKS § 18 ja sätestada ühe loodushoiutoetuse objektina ökosüsteemsete teenuste pakkumine, mis sisuliselt annaks võimaluse maksta hüvitist ka konventsionaalsest majandustegevusest hoidumise eest. Ühtlasi avaldame huvi olla edaspidi kaasatud looduskaitse seaduse muudatuse ettepanekute menetlusse, sh nende mõjude hindamisse.

Lugupidamisega,

Ants Erik

/allkirjastatud digitaalselt/

juhatuse esimees

erametsaliit@erametsaliit.ee